

Льодові квіти

Іван Чендей

Сутінки впали на притулене до гір верховинське село. В садах завмерли дерева, під холодною сніжаною ковдрою лежать смуги нив, узбіччя крутогорів, оповилися спанком ліси.

В хатах тут-там блимають сліпі гасниці. Надворі ще біліє сніг, бо його осяває повний місяць. А в халупці Федора Данилюка вже темна ніч лягла на лаву, забралася в закутини, виповзла на піч.

Малий Михайлик сидить собі на печі. Він тулиться до теплого коша. Сьогодні тітка Василина принесла дров, і в їхній хаті було тепло. А на завтра вже нема чим зігріти хату. Михайликові щось спало на думку, й каже до хворої мами, що лежить на дощаному ліжку:

— Мамко, а Миколи завтра?

— Завтра, сину. А ти ще не спиш?

— Не сплю. Я хотів би, щоб мені приснився татко. А чому його нема дома? Коли йшов на залізницю, казав: "На Миколи буду дома".

— А може, татко вночі приїде! — заспокоїла мати хлопця, глянувши на вікно, до якого звук стукати Федір, повертаючись додому пізно вночі.

Що може відповісти синові, коли нічого про чоловіка не знає? Поїхав у далеку Бельгію, та як камінь у глибокій воді пропав. Чекає додому, а нема і вістки од нього. Де перебуває він цього вечора? Згадує чи не згадує свого хлопця і ті бідні подарунки, що клав йому торік в ніч перед святом Миколи на підвіконня?

Загуділо в комині. Сердився вітер і бив шибками.

— Мамо, то не тато під хатою? — зрадів хлопець й плигнув з печі, бо хотів двері відчинити батькові.

— Не тато, ні! — відповіла мати.

Михась припинив до шибки. Надворі не видно нікого.

В ущелині міжгір'я пролунав свист паровоза.

— Мамо, а коли тато приїде, я побігну його зустрічати.

— Підеш, синку, підеш! — потішила мати сина.

Михась і зараз вибіг би надвір, подався б тою дорогою, якою разом з матір'ю проводжали тата, коли ішов на заробітки.

Вітер знову грюкнув у віконну шибку.

Михасеві стало лячно. Здалося, що з-за рогу хати ось-ось виплигне пугало — стільки всіляких небилиць наслухався від діда Дмитра про упирів,— витріщить люті очі, простягне довгі ручища.

— Іди спати, синку! Татко приїде, не дивися надвір, бо то гріх — виглядати вночі крізь вікно,— мовила мати, бо думала, що хоч так хлопець піде на піч. Адже біля вікна холодно.

Михась і справді змерз. Він хутко побіг од вікна. Та йому не спалося. Думав про батька, про дарунки, що їх дістав торік на день Миколи-чудотворця.

— Мамо, а ви розкажіть про святого отця Миколая, тато так красно про нього мені говорив.

— Я, синку, не знаю. То коли тато приїде, він тобі про все розповість.

А на гадку Михасеві приходила та нехитра, проста батькова казка, яку розповідав про святого Миколу. "Добрих обдаровує, бідним помагає, нещасних рятує,— пригадувалося.— І тобі, коли будеш маму йі тата слухати, святий Миколай принесе цукерків. Тільки залпши на вікні шапку, аби чудотворець мав до чого покласти дарунка".

І як в той ранок здивувався було Михась, коли справді знайшов у шапчині цукерки. Батько обіцяв, що Микола принесе йому і постולי, якщо буде послушним.

В уяві Михась малював собі того отця Миколу. Ось він підійшов до вікна, плечі зігнулися під важкою ношею — хіба мало добрих дітей на світі? Микола виймає пакунки з цукерками, а Михасеві зараз хотілось би дістати тільки постולי. Він би обувся й пішов до хаті по дрова. І в хаті було б тепло-тепло.

— Мамо, я покладу шапку на вікно. Святий Микола принесе мені постולי...

А мати вже спала.

Михась знову стрибнув з печі. На краєчку холодної плити знайшов сірники, запалив скіпку. Смушева шапка висіла на клинку біля дверей. Михась підсунув табурета, зняв і поклав на підвіконня.

Полонинські вітри шарпали солом'яну стріху.

Вночі Михайликові приснився сон: додому повернувся тато. Він побачив його, коли батько був ще в кінці садиби, й побіг зустрічати. А в тата багато квітів. Чому це татко з квітами? Таж ніколи додому він їх не приносив. Хотів взяти квіти від батька, побігти до мами, а батько не віддав.

— Я сам хочу дати матері. А тобі інших дарунків є досить.

На порозі хати вже и мама чекає, сяє радісно. Батько подав їй квіти, обійняв, цілує. Зайшли разом до хати. Коли поставили квіти до череп'яного глека, мов небесні зорі розсипалися по хаті, так стало ясно.

Мати порається біля печі. Тато синові гостинці виймає. Та не постולי, а черевики з підківками подає.

На столі лежить велика біла й запашна паляниця.

Ще приснилося Михасеві, що всі гостинці від тата сховав під подушку...

— Мамо, татко був тут! Він мені черевики приніс! — схопився Михась зі спанку, сунув руку під подушку, а звідти обдало пусткою і війнуло холодом, що тягнувся від стіни.

— Мамко, де наш татко? — скрикнув хлопець.

— Спи, синку! Тобі щось приснилося!

І заспаний хлопець підібгав під себе ніжки.

...За сині моря, неозорі океани ховалася ніч. А в Карпати на чарівному

білосніжному коні спускався зимовий світанок. Перед ним стелилася пухнаста ковдра засніжених полів.

Ранок заглянув до хати, в якій жив Михайлик. Крадькома підійшов до печі, торкнувся щік хлопця. Михась пробудився, глянув на вікно і плигнув на землю.

— Мамо! Чому святий Микола нічого мені не приніс? Мати звелася на ліктях й собі задивилася на вікно.

— Тобі, Михайлику, святий Микола приніс дарунок! Видиш, які він срібні чічки залишив на вікні?

Михайлик знічев'я шкребнув пальчиком по шибі, а на підвіконня посипалися іскристі крижини.

Михайлик все ще стояв. Немов тут, на підвіконні, мали бути тепер сподівані гостинці. Та лишень льодові квіти замерехтіли байдужим холодним сріблом, коли на них впали перші промені сонця.

1942